

“ असमर्थोऽर्पितुं स्वान्तमेवं मयि नरात्रिप ।

अभ्यासेन च योगेन ततो गन्तुं यतस्वमाम् ॥

“ तत्रापित्वमशक्तश्चेत्कुरु कर्म मन्दर्पणम् ।

ममानुग्रहतश्चैवं परां निवृत्तिमेप्यसि ॥

“ अथैदप्यनुष्ठानुं न शक्तोऽसि तदा कुरु ।

प्रयत्नतः फलत्यागं त्रिविधानां हि कर्मणाम् ॥ ”

ग. गां. ९-१०३

यांत भगवंतांनी सांगितलेल्या प्रकारांपैकी कोणत्याना कोणत्याप्रकारे तो आत्म-
निवेदन—नैवेद्य—करतो ! स्वतःला परमात्म्याच्या सर्वस्वी आधीन करतो. अर्थात्
मुक्त होतो.

तेव्हां माझे अवतारकार्य काय ? तर

“ आतां देईन आठवणीसी । लावीन पूजेसी याजला ॥

‘ या तुम्हां मायामोहित अज्ञ जनांना मुक्तिचा मार्ग दाखवीन. तुम्हीं कोण, करतां
आहां काय आणि केलें पाहिजे काय ? ’ याच्या ‘ देईन आठवणीसी ! ’ आणि ‘ लावीन
पूजेसी ’ तुम्हांला राजमार्ग असा भक्तिमार्ग (पूजेसी) देऊन आत्मनिवेदन करण्यास
आधीन. मुक्त करीन ! ’

अशारितीमें भगवंतराव क्षीरसागर यांना निमित्त करून आपले अवतारकार्य काय
याची जाणीव श्रीबाबांनी आपणां सर्वांनाच करून दिली आहे व ती आपण मनाला
पटवून घेऊन आत्मशुद्धि करून घेतली नाही तर आपण ‘ आत्महत्यारा ’ ठरून पण
आपण तुळशीच्या वनी धोतरे निपजलों म्हणून बाबांनाही दुःख होईल !

कै. काकासाहेब दीक्षीत

दीक्षीत आर्धांच पुण्यकीर्ति । भावार्थाची ओतीव मूर्ति ॥

४. १४७

ह्यांतच श्रीकाकासाहेबांची भूमिका स्पष्ट होते. श्रीबाबांनी सगुण परमात्म्याचे—
‘ वाचें—रूप धारण केलें. भक्तिमार्ग प्रस्थापिला. पण भक्ताखेरीज भक्ति करणार कोण ?
अर्थात् ह्याच अध्यायांत भक्तांचे प्रतीक म्हणून श्रीकाकासाहेब दीक्षीत उदले व प्रस्तुत
नेरीक्षणांत मी त्यांना साधकावस्थेतील निस्सीम भक्ताची भूमिका दिली आहे.

‘ या दर्शना आदिकारण । प्राक्तनीचे पांगुळपण ॥

४, १५२

‘ काक ’ या संकृत शब्दाचा अर्थ—A lame man असा आहे. साधका-वस्थेत भक्त पांगुळ असतो. अशा अपूर्णावस्थेतच (पांगुळपण) त्याला देवाच्या दर्शनाची आंढ लागते. आधीच दीक्षित साधक, त्यांत चांदोरकरांची गांठ पडली । साईची कीर्ति कर्णा आली ॥ ” ४, १५४

श्री. नानासाहेब चांदोरकर म्हणजे मूर्तिमंत ‘ विवेक ’ ! त्या विवेकाने त्यांना ‘ साईची कीर्ति—’ आत्मज्ञानाची महती सांगितली. व आणखी त्यांच्या मनावर काय विंबवून दिले ? तर:—

‘ म्हणती पहा दर्शन नवाळी । जाईल पांगुळिक तात्काळी ॥

४, १५४

एकदां स्वरूपानंद अनुभवा—दर्शन घ्या. पांगुळीक—अपूर्णत्व—तात्काळ जाऊन तुम्ही मुक्त व्हाल. कारण ‘ हें आत्मस्वरूप—परमपद—प्राप्त झालें असतां पुनः ’ म्हणून मोहित व्हावे लागत नाही. याच्या अज्ञानाच्या योगानेंच हें जगन् एवढें विस्तृत झालें आहे. ” (श्री. द. भा. सं. प्र. ९)

हा विवेक झाल्यावर साधक अपूर्णत्व कशांत आहे याचें आत्मनिरीक्षण करतो व मग त्याला कळतें कीं, “ खरा लंगडेपणा तो मना ॥ ” ४, १५५. व मग तोच घालविण्यासाठी तो गुरुदेवाला शरण जातो. प्रापंचिक—ऐहिक—लंगडेपणा तो मानीत नाही. ‘ परी हा पायाचा लंगडेपणा । दक्षीत न मानीत उणेपणा ॥ ” ४, १५५. व बाबांनींही दक्षीतांच्या पायाचा लंगडेपणा काढला नाही तर मनाचाच काढला हें गोष्ट लक्षांत घेणें सारखी आहे. असो.

अशा रितीनें भक्त गुरुदेवाला शरण गेला कीं गुरुमार्ग दाखवितो:—

‘ विठ्ठल पाटिल आला होता ना । भेट झाली ना त्याची ॥

‘ मोठा पळपुठ्या बरें तो विठ्ठल । मेख मारुनि करि त्या अढळ ॥

‘ दृष्टि चुकवुनी काढील पळ । होतां पळ एक दुर्लक्ष ॥

४, १०११

ज्ञानमार्गांत स्वरूपानुसंधान निजानंदानें मिळतें. प्रस्तुत आपण भक्तिमार्गाची व्यासनी करीत आहों. व

‘ व्यक्तस्योपासनात्साध्यं तदेवाव्यक्त भक्तिकतः

ग. गी. ९, ६

जे ज्ञानमार्गानें—अव्यक्त उपासनेनें मिळते तेंच भक्तिमार्गानें—व्यक्त उपासनेनें—

मिळावें ! मार्ग भिन्न भासले तरी साध्य एकच आहे. भक्तिमार्गांत स्वरूपानुसंधान कसें मिळते? तर भाक्तियुक्त अंतःकरणानें आपली अर्चा चालू असतां एखादें मनोहर ध्यान मध्येच क्षणभर आपणांस मोहित करतें, आपण आपणांस विसरतो व फक्त एक प्रकारचा अनिर्वाच्य आनंद अनुभवास येतो. हाच निजानंद व हाच विठ्ठल पाटील ! हा विठ्ठल ‘ पाटील ’ कां ? तर तेंच ध्यान आपली वर्दा परमात्म्याच्या दरवारांत दाखल करितें व आपण अखंड परमानंद अनुभवण्यास लायक होतो. पण हे ध्यान बहुशः क्षणमात्र टिकते ‘ मोठा पळपुटा वरें तो विठ्ठल ! व पुन्हा आपण आणू म्हणून तें येत नाही. कारण ‘ तें विचारानें समजेल असें नसून विचार चालू नसतानाच तें प्रकाशीत होतें ! ’ (श्री. द. भा. सं. ९) असें कां व्हावें ? तर आपण तें पुनः समोर आणण्याचा विचार व प्रयत्न करणें ह्यांत त्या ध्यानापेक्षा तें ध्यान समोर आणण्याच्या विचाराकडेच आपलें लक्ष वेधतें अर्थात् ध्यानाकडे दुर्लक्ष होतें. व तें ध्यान तर असें आहे कीं ‘ दृष्टी चुकवुनि काढील पळ ! होतो पळ एक दुर्लक्ष ॥ म्हणून काय करावयाचें ? तर ‘ मेख मारुनि करी त्या अढळ । अव्याहत तेंच ध्यान समोर राहिल असें कांहीतरी केलें पाहिजे ! ती मेख कशी मारावयाची ? तर त्या ध्यानाला सात्रसें सगुण रुप वा मूर्ति हांचीच आराधना नित्य करावयाची ! म्हणजे काय होईल ? तर तन्मयता झाली तरी तेंच ध्यान दिसेल आणि मूर्तिकडे लक्ष गेलें तरीहि तेंच ध्यान दिसेल अतएव ध्यानाकडे दुर्लक्ष होणार नाही ध्यान चळणार नाही. ‘ विठ्ठल ’ पळणार नाही व आपण अखंड ध्यानानंद अनुभवून जीवन्मुक्त होऊं ! म्हणून सगुण भक्तिच वावांनीं यथे निरुपिली आहे इतकेंच नव्हे तर ‘ सकळां ध्यानीं आली जी मूर्ति । तियेचिच संपूर्ण होती प्रतिकृती ॥ ४, ९४ अशी विठ्ठलाची मूर्ति दक्षीतांना देऊन वावांनीं त्यांना सगुणोपासना करणेंस प्रत्यक्ष लावून आपणां सर्वास हा धडा दिल्या आहे !

सगुणोपासनेचे वैशिष्ट्य काय ? तर—

‘ आर्षीं करावें सगुण ध्यान । सगुणावीण नोहे निर्गुण ॥

जो निर्गुणीच होई शून्य । ऐसा क्वचितचि ॥ ३९

‘ यासाठीं सगुण ध्यान श्रेष्ठ । हे वदती सर्वसंत ॥

सगुणार्चें योगें मुक्त । सर्वे ज्ञालें ॥ ४०

- ‘ निरुगुणाची वाट बिकट । म्हणोनि सगुणांचा पंथ घोपट ॥
दाखावित्ती मंहंत । थोर थोर ॥ ४३
- ‘ निरंजन पुरी जावया । भवसरिता भरली राया ॥
सगुण ध्यानाचा सेतू तया । उलंघी त्वरीत ॥ ४४
- ‘ यासाठी सगुण पूजन ध्यान । त्वां आधीं करावें हर्षून ॥
धेशील जरी आडरान । पडशील स्वळग्यांत ॥ ४५
- ‘ सगुण पूजा सर्व धर्मीत । कोठें प्रत्यक्ष वा अन्य स्थितीत ॥
सगुणावीण नोहे प्राप्त । मोक्ष लक्ष्मी ॥ ४६
- ‘ म्हणोनि सगुणोपासना । आधीं करीरे नंदना ॥
ही वाराखडी जाणा । शून्य प्रंथाची ॥ ५० ॥ ’

श्री. मा. दी. प्र. १४

असा, गुरू-देवाचें प्रतिक श्रीबाबा झाले, साधक भक्तांचे प्रतिक श्री. काकासाहेब दीक्षीत झाले! मग देव व भक्त यांना जोडणारा दुवा जी भक्ति तिचे प्रतिक होणें अपरिहार्य आहे, व प्रस्तुत अध्यायांतच तें झालें ही आहे. ‘ चावडी ’ हें ‘ भक्ति ’चें प्रतीक श्रीबाबांनीं योजिलें आहे. कां व कर्म याचें सोपपल्लिक विवरण पुढें येईलच. तूर्त त्याचा उल्लेख करण्याचें प्रयोजन एवढेंच कां, दाखीतांनीं

- ‘ दहा डितेवर तो दिन । बाबांचे घेतलें अनुमोदन ॥
तोच सुसुहूर्त मानून । पायाबंधन सारिले ॥ ४-१६१
- ‘ आणखी या दिवसाची महति । चावडीची जी शेजारती ॥
तीही याच दिवसापामून करिती । परम भक्ति प्रतियुक्त ॥

४. १६५

ज्या दिवशीं भक्त स्थिर झाला—पाया बंधन सारिलें—त्याच दिवशीं भक्तीला—चावडीला—महत्व आलें ! ह्यांत श्रीकाकासाहेब व चावडी यांना अनुक्रमें भक्त व भक्ति अशा दिलेल्या भूमिका यथार्थ असल्याचें स्पष्ट होतेंच पण शुद्धक असणाऱ्या गोष्टीसुद्धां श्रीबाबांनीं किती अर्थपूर्ण केल्या आहेत याचें हृदयप्रत्यंतर मिळतें !

“ विद्वल पूजनीं साईंचा आदर ॥ ”

वस्तुतः ‘ गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः । गुरुर्देवो महेश्वरः ॥
गुरुदेव परंब्रह्म । तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ’

अशीच श्रीवाक्ची योग्यता असतां वावांना अमुक एक देवाचा अवतार म्हणणें किंवा त्यांची कोणा विभूतीशीं तुलना करणें हें वादग्रस्तः त्यांना कमीपणा आणण्यासारखें दिसतें खरें ! पण असा परिपाठ पूर्वापार अभ्याहृत चालत आलेला आहे व विचारांतीं तो इष्टच आहे ! मुदलीं हा मायेचा बाजार भावनाभय आहे व त्यांतच आपण येरझारा करीत आहोत. तेव्हां जशी आपली भावना असेल तसा भाव जडेल ! म्हणूनच संतानांनीं साधकांना गुरुनिंदकाच्या वाऱ्यासही उभें राहूं नये—तयास पहिलें वर्जावें १३-७८ ह्या दंडक घातला आहे. प्रत्येक मुलाला लहानपणीं आपली आई प्रति देवता भासते. पण वयोमानाबरोबर त्याचे कान लांब होऊं लागले कीं त्याची भावना चळूं लागते व जशीं तिला पुष्टी मिळेल तशी ती बनते ! अशावेळीं ‘ तुशी आई प्रति सती पार्वती आहे असें जर त्याच्या मनावर विंबवले गेलें तर जरी त्याची आई कजाग असली तरी ती त्याला देवताच वाटते व त्याच्या मानुसेवेचे फळ त्याला परमेश्वरच देतो; पण तेंच त्याच्या आईविषयी विपरीत भावना त्याच्या मनांत पेरल्या गेल्या कीं आई चांगली असली तरीसुद्धां त्याला वैरीण भासते ! जिच्या उदरात नऊ महिने राहून तिच्या रक्ताशीं समरस असूनसुद्धां प्रत्यक्ष जन्मदात्या आईविषयीं केवळ भावनेनुसार अशी दृष्टि बदलूं शकते ’ तेथे भक्तीची ‘ ओलीं कोरडी भाजी भाकरी ’ देऊन केलेल्या गुरुमाउलीविषयी भावना बदलणेस काय अवकाश ? तेव्हां अशा स्थितींत गुरुविषयी जेवढे चांगले कळेल तेवढे आपल्याच हिताचे आहे. कारण चांगला किंवा वाईट हा वाध गुरुला नसतोच ! म्हणून आपल्या हिताकरितां आपली भक्ति गुरुचरणीं दृढावण्याकरितां जे पूर्वीं तावूनतलाखून अवतारी ठरले अशाशीं गुरुला तोलून पहाणें इष्टच ठरते. त्याने गुरुला कमीपणा तर येत नाहीच—कारण तो त्याला नसतोच पण उलट आपली भक्ति मात्र दृढावते ! म्हणून गुरुविषयीची चांगली तुलना हितावहच ठरते ! मात्र हे करतांना साधकांनै—विशेषतः नवशिक्यांनै—‘ तयासी पहिले वर्जावे ! ’ हा दंडक नित्य पाळला पाहिजे ! ‘ निंदकाचे घर असावें शेजारी ’ हें नवशिक्या करितां नसून वरच्या पायरीवर चढलेल्या साधकांस आत्मनिरीक्षण करण्याकरितां आहे. गुरुपरीक्षणाकरितां नव्हे !

श्रीकृष्ण स्वतः परमात्मा असतां तो. श्रीविष्णुचा अवतार म्हणून गणला गेला. श्रीपाद श्रीब्रह्म व श्रीनृसिंह सरस्वती हे स्वयमेव दत्त असतां श्रीदत्ताचे अवतार म्हणून

विश्यात झाले, नटनच श्रीबाबा वैष्णवसांप्रदायी भागवत होते. इतकेंच नव्हे तर स्वतः ते श्रीकृष्ण परमात्म्याचाच अवतार होते ! झाचें प्रत्यंतर 'सच्चरितां' तच पदोपदी मिलते. श्रीकृष्णांनी गीतेत कर्मयोगपर जें तत्त्वज्ञान सांगितलें तेंच श्रीबाबांनी प्रस्तुत भक्तियोगपर प्रत्यक्ष कृतीनें विशद केलें आहे. श्रीकृष्णाचा अवतार श्रीबाबा व श्रीगीतेचेंच रूपांतर श्रीसाईसच्चरित कां व कर्म याचें विवेचन ग्रथासंदर्भ आपण केलेंच. तसाच प्रत्यय प्रस्तुत अध्यायांत आल्यामुळें एवढी प्रस्तावना करावी लागली.

‘ पुंडलीकाच्या भेटो । प्रकटला जगजेठो ॥ ’ एवढीच श्रीविठ्ठल अवताराची माहिती आपणांस उपलब्ध आहे. श्रीविठ्ठलाचा सगुणदेहधारी अवतार कोठें कसा झाल व त्यानें काय काय केलें याची सुसंगत माहिती निदान माझ्यातरी ऐकण्यावाचण्यात नाही. फक्त पंढरीत विठ्ठलाचा प्रकटल्यापामून सामुदायिक नामभक्तिचा प्रसार झाल एवढेंच प्रथयास येतें. म्हणजे श्रीविठ्ठलानें भक्तियोग प्रस्थापिला. श्रीबाबांनीही तोच वाटविला. दोघेही श्रीकृष्णाचेच. अवतार ! अतएव श्रीबाबा व श्रीविठ्ठल एकच होतें, तेव्हां विठ्ठल पूजनी साईचा आदर याची उपपत्ति ही अशी लागते व गौळीबुवांच्या उक्तीतच सांगावयाची म्हणजे,

‘ हाच तो मूर्त पंढरीनाथ । अनाथ नाथ दयाळ ॥ ४७८

एवढेंच प्रस्तुत अध्यायांत आपल्या उद्वारासाठी व सगुणभक्ति-महिमा वाढविण्यासाठी अनाथ-नाथ-दयाळ असा हा साईपंढरी सगुण रूपें प्रकटला ! परंतु,

‘ ऐसें असतां उगीच मन्मन भटकत हें फिरतें ।

आतां विनंती हीच तुलावा स्थीर करी त्यातें ॥ ’

४ दासगणूचे पद कडवे १३

॥ इति चतुर्थाध्याय निरक्षणम् ॥

शिर्डी-वृत्त

माहे नोव्हेंबर सन १९३९

धर्मकृत्यें

श्री. आलसिंगाचार्य मद्रास यांचेकडून दहा रुपये अन्नदाना प्रीत्यर्थ आले त्याने गोरगरिवास अन्नदान केले. तसेच स्वतः श्री. आलसिंगाचार्य व श्री. एन. हणमंतराव मद्रास शिर्डी भुक्कानी आले त्यावेळीं श्रीस उभयतानी अभिषेक नैवेद्य ब्राह्मण सुवासिनी भोजन (पन्नासपानास) शिष्याचे भोजन दिले. श्री. दादाजी गोपिनाथ जोशी दादर यानी श्रीस अभिषेक नैवेद्य ब्राह्मण व गरीबाना अन्नदान केले हस्ते श्री. नानूपजारी याजकडून श्रीस श्री. सुंदरराव दि. नवलकर मुंबई यांचे दोन अभिषेक व सव्वाशेराचा शिराप्रसाद नैवेद्य दाखवून सर्वत्र मंडळींना वाटला. श्री. जयराम पांडुरंग वाकर यांचेकडून श्री. रुक्मिणीबाई बालकृष्ण मालवणकर, कराची, यांचे करितां दोन रुपये तुपाचे दिवा लावणे प्रीत्यर्थ आले. त्याप्रमाणें दिवा लावला. श्री. टी. ब्राह्मण मद्रास यांचे शिराप्रसादाकरितां दोन रुपये आले त्याप्रमाणे शिराप्रसाद करून वाटला. तसेच श्री. वसंतराव गोरक्षकर यांचा शिराप्रसाद दोनदिवस दिपवाळति करून सर्वांस वाटला. श्री. सौ. सिताबाई रामचंद्र खानोलकर मु. अरनाळा यांचा श्रीस एक दुधाचा अभिषेक व एक फुलाचा हार अर्पण केला. श्री. रामचंद्र श्रीपाद कुडतरकर मुंबई यांचा श्रीस अभिषेक. श्री. गणपत महादेव नेवगी मुंबई यांचा अभिषेक. श्री. प्रभाकर गोविंद प्रधान मुंबई यांचा श्रीस अभिषेक श्री. वसंतराव वैद्य अंबेरी श्रीस अभिषेक. श्री. वसंतराव गोरक्षकर सांताक्रूझ यांचा श्रीस अभिषेक. श्री. त्रिविक्रमदास कापडिया मुंबई श्रीस अभिषेक. श्री. चंद्राबाई बोरकर विलेपारलें श्रीस अभिषेक. श्री. जिऊबाई किंबे C/o डॉ. गुणे मुं. पन्ना श्रीस अभिषेक व हार अर्पण. श्री. पांडुरंग नारायण वैद्य मुसावळ श्रीस अभिषेक. श्री. व्ही. व्यंकट नारायण मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. टी. ए. पिलाई मद्रास श्रीस

अभिषेक. श्री वि. अ. वैद्य श्रीस अभिषेक. श्री. जी. सुब्रह्मि कोईमतुर श्रीस अभिषेक. श्री. के. एस्. रामस्वामी मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. टी. एस्. शंदापाणी मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. टी. सी. कृष्णस्वामी मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. चंद्रकांत बालकृष्ण मालवणकर कराची श्रीस अभिषेक. श्री. सौ. सुशिल्पाबाई गोविंद कुलकर्णी C/o श्री. नानासाहेब खारकर ऑ. चिटणीस (श्री. सा. सं.) ठाणे यांचे प्रकृतीस स्वास्थ्य लाभणें प्रीत्यर्थ श्रीस अकरा अभिषेक केले.

कार्यक्रम.

दिपवाळी भरकचतुर्दशी मंगलस्नान पहाटे अभिषेक वगैरे रात्री श्री. लक्ष्मीपूजन व दिपोत्सव.

कार्तिका महाएकादशी पंचामृत स्नान अभिषेक. कीर्तन व पालखीची मिरवणूक.

कीर्तनें

एक आश्विन वद्य ११ स. दुसरें कार्तिक शु. ११ स. व तिसरें ता. ३०-११-३९ रोजी श्री. रा. व. भाऊसाहेब धुमाळ यांचे आयहावरून अशी संस्थान गवर्नाची कीर्तनें झालीं.

हवापाणी

उत्तम आहे.

श्री. ना. खारकर,

ऑ. चिटणीस.

माहे डिसेंबर सन १९३९

देणग्या

श्री. माधव विष्णु सहस्रबुद्धे, इंजीनीयर फलटण शुगर वर्क्स यानी श्रीस तांसेडा रेशमी गालीच्या अर्पण केला.

श्री. व्ही. एम. मुदलीयार त्रिचनापल्ली यानी जांभळ्या रंगाचा रेशमी जरी किनास फुलाची नक्षी केलेला गालेक (वायाळ) श्रीस अर्पण केला व एक जीकचा हार अर्पण केला.

श्री. सी. व्यंकटराव नायडू नेल्लोर २॥ वार कापड वायाळ अर्पण केले (रंग पिवळा)

श्री. व्ही. व्यंकट नारायण, रजिष्टर ऑफिस कमलपुरम, कडप्पा यांनी गलेप (वायाळ) रंग हिरवा किनार रंग पिवळा श्रीस अर्पण केला.

श्री. नरसिंह चेटी १०९ वर्दामुर्त्यपन् जी. टी. मद्रास यांनी जरी काठी बनारसी टुपेटा रेशमी श्रीस अर्पण केला.

श्री. यमाजी गंगाराम पाटील, मास्तर, इन्दौर यांनी एक सुती गलेफ रंग गुलाबी श्रीस अर्पण केला.

धर्मकृत्ये

श्री. द्वारकानाथ आणि कंपनी ५५ स्ट्रॅटेन सुठीया मुदाली स्ट्रीट मद्रास यांनी श्रीस लघुह्द्रामिषेक केला. श्री. कृपुस्वामी मुदलीयार तहमिलदार इरोड श्रीस अभिषेक व दहाह्मयेचे गोरगरीबाना अन्नदान केले. श्री. बी. व्ही. भंजेश्वर सबजज्ज इस्लामपूर श्रीस अभिषेक केला. श्री. गणपतराव नारके प्रोफेसर पुणे श्रीस अभिषेक श्रीधुनी पूजा सवादीन रुपये गरीबास वाटले व श्री. म्हाळीबाई व श्री. जमालबाई या दोघीना पातळें दिली. श्री. व्ही. एम. मुदलीयार त्रिचनापल्ली यांनी श्रीस महानैवेद्य अभिषेक लाडू प्रसाद, पांच सवाणीना खण नारळ एकके रुपाया दक्षणा दिली. श्री. आर. कल्लहस्ती अय्यर, हेडक्वार्क हिंदु हायस्कूल मद्रास श्रीस अभिषेक श्री. सी. चक्रवर्ती अयंगार वकील नेलोर मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. एन. आर. नारंगपाणी मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. एस. वेंकटाचलम् अय्यर श्रीस अभिषेक श्री. अरुमुग पिलाई मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. एस. बी. केसबाईआ मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. एस. मालीरुडी. वकील अनंतापूर श्रीस अभिषेक. श्री. बी. नागप्पा पोण्टमन अनंतापूर श्रीस अभिषेक. श्री. पी. व्ही. उच्चम्हणीया मुदलीयार श्रीस अभिषेक. श्री. टी. वरधराजुलु चेटी मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. आर. व्ही. नाथन मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. एस. स्वामीनाथन श्रीस अभिषेक. श्री. टी. एस. नागराजराव मद्रास श्रीस अभिषेक. श्री. व्यंकटरामन इरोड श्रीस अभिषेक. श्री. के. आर. गुरु मंगळूर श्रीस अभिषेक. श्री. एम. ए. थोनिवागमन मद्रास श्रीस अभिषेक. व ब्राह्मण सुवासिनी पूजन. श्री. नागलक्ष्मी त्रिचनापल्ली श्रीस अभिषेक. श्री. मिसस कृष्णाबाई C/o बी. ए. नारायणराव ४ अलन्वी रोड, न्यू दिल्ली यांनी ४ अभिषेक केले. श्री. वि. अ. वैद्य अंधेरी श्रीस अभिषेक. श्री. विनायक दात्री भावे पुणे श्रीस अभिषेक, नैवेद्य. श्री. साठेवंधु बुकसेलर पुणे. श्रीस अभिषेक नैवेद्य. श्री. दुर्गाबाई कातकर पुणे श्रीस अभिषेक नैवेद्य. श्री. बेणुताई जोशी मास्तराणबाई अकोला श्रीस

अभिषेक. श्री. रामचंद्र अग्र्या वकील बेसवाडा (मद्रास) यांनी श्रीस ४ अभिषेक केले. श्री. रा. व. भाऊसाहेब धुमाळ नाशीक यांनी श्रीमंदीरांत श्रीसत्यनारायण पूजा कथा व ब्राह्मण भोजन मारवाडी पक्षकार यांचे नवसाप्रीत्यर्थ केले. ब्राह्मणास दक्षणा सुवासिनीस लुगडे धोतरपान दिले. ता. २१।१२।३९ श्री. नानासाहेब खारकर ऑ. चि. (श्री. सा. वा. सं.) यांनी श्रीस अभिषेक केला. रा. सा. पापग्र्या चेष्टी मद्रास यांनी श्रीस अभिषेक व तुलसी विष्णूसहस्र नाम अर्चन व लाडू प्रसाद नैवेद्य केला.

उत्सव

श्री दत्तजयंती उत्सव श्री. कै. नवलकर वाड्यांत झाला. श्री निंबवृक्षाखालील पादुकास अभिषेक व जन्मोत्सव कीर्तन श्री. वापाजी लक्ष्मण कुलकर्णी यांनी केले. या उत्सवामें श्री रा. व. भाऊसाहेब धुमाळ नाशीक द्वे आले हाते. दुसरे दिवशीं श्रीचे लंडीवागेंत भंडारा भोजन गुळशिरा, कढी, वरणभातभीजीचे सुमारे तीनचारशें मंडळींना दिले. या उत्सवाचे कार्य श्री. सगुण मेरू नाईक शिर्डी येथील श्रीवावांचे भक्त यांनी स्वतः मेहनत घेऊन उत्तम प्रकारें केले.

कीर्तने

कार्तिक वद्य ११ श्रावणेश्वर महाराज पुण्यतिथी व मार्गशीर्ष शु॥ ११ तीर्त कीर्तने सं. गवयांची झाली.

नवल विशेष

या महिन्यांत नाताळचे सुट्टीमुळें मद्रासकडील पुष्कळच भक्त मंडळी शिर्डीस श्रीं दर्शनास येऊन गेली.

श्री साईबाबांचे मद्रासचे एकनिष्ठ भक्त श्री. बा. व्ही. नरसिंहस्वामी हे शिर्डीस दोन महिने श्रींचे सेवेप्रीत्यर्थ येऊन राहिले आहेत.

हवापाणी

उत्तम आहे.

श्री. ना. खारकर
ऑ चिटणीस.

श्रीसाईबाबामहाराज

श्री. ल. दा. बा. चिंचणकर वाचनालय वृत्त.

शेरेबुक नकल

प्रो. नारके ह्यांचे बरोबर श्रीसाईनाथ महाराजांची समाधी पहाण्याचा सुयोग आला. हे स्थान उत्तम व आत्मचिंतन व आत्मउद्धार करिण्याकरितां फारच उत्तम आहे. श्रीसाईनाथाचा उपदेशच असा आहे " प्रत्येक मनुष्यानें फलाची अपेक्षा न करितां राहणें हे त्याचे कर्तव्य आहे. " त्याचा यथे मख अनुभवही आला. येथील व्यवस्था फारच श्रेष्ठ आहे. लोकांची थड्या इतकी आहे कीं, थड्या हीन मनुष्याचे मनांत ती उत्पन्न झाल्याशिवाय राहणार नाही. येथें लहानच वण उपयुक्त असें वाचनालय पाहिले व त्याची व्यवस्था पाहून फार समाधान झाले व त्यांची उपयुक्तता वाढी अशीच श्रीसाई नाथाजवळ प्रार्थना करितो. ता. ७ माहे नोव्हेंबर सन १९४० इ.

आपला,

लक्ष्मण बालकृष्ण कोल्हटकर,

पत्ता :—प्रो. इलेक्ट्रिक डिपार्टमेंट, इंजिनिअरिंग कॉलेज, पुणे.

आगत्याच्या सूचना.

(१) श्री साईबाबा शिरडी संस्थान ही एक बाबांचे भक्तांची हायदेशिर प्रस्थापित अशा मंडळाच्या पूर्ण अधिकाराखाली चालविलेली संस्था आहे व तीत बाबांचें तमाम भक्तांस जात, पात, पंथ, धर्म वगैरे नोणतेही हरकती विना पूर्ण बाब आहे. करितां संस्थानास भेट देणारे नडळीनीं व भक्तांनीं संस्थानांत वावरताना एकमेव बंधुत्वाचे नात्यानें वागले पाहिजे.

(२) दर्शनास येणारे भक्तांनीं आपली पूर्ण नांवे व पत्ते या कामावर असलेले संस्थान नोकरास मेहेरबानी करून द्यावे.

(३) समाधी मंदिरांत आगर मशिदींत पैसे वाहणे ते त्या त्या ठिकाणीं पेढ्या ठेविल्या आहेत त्यांत टाकावे बाहेर टाकूं नये.

(४) संस्थानास अर्पण करणेंत येणारे जिनस व संस्थानचे फंडास जमाकरणे करितां देण्यांत येणाऱ्या रकमा संस्थान कारकुनाचे स्वाधीन करून त्याबाबत त्याजपासून पावत्या घेण्याचे जरूर करावें.

(५) दर्शनास येणारे भक्तांस काहीं लिखाण करणें इष्ट वाटलेंस संस्थान कारकुनाचे जवळ अशा उपयोगा करितां असलेले पुस्तक मागून घेऊन त्यांत ते जरूर करावें.

(६) दर्शनास येणारे भक्तांस उतरणेची सोय पाहिजे असलेस संस्थान कारकुनाजवळ चौकशी केली असतां तो त्यांस उतरणेस जागा व स्वयंपाकाची भांडी शक्य ती विनामोबदल देणेची तरतूद करील जेवणाची वगैरे इतर सर्व व्यवस्था ज्याची त्यानेच केली पाहिजे. या बाबतींत संस्थान कारकुन योग्य ती माहिती देऊन मदत करील.

(७) दर्शनास येणारे भक्तांस संस्थानचे बहिर्वाटीतील कोणतेही जागेंत एक आठवड्यापेक्षां जास्त मुदत राहतां येणार नाहीं. असें राहणें असलेस संस्थान कारकुन मार्फत चिटणीसांकडे लेखी अर्ज करून परवानगी आगाऊ मिळविली पाहिजे.

(८) संस्थान केवळ धार्मिक संस्था आहे व संस्थानांत कोणा भक्तास कोणतेही धर्मकृत्य अगर उत्सव वगैरे कार्यक्रम करणे असलेस वरील प्रमाणें आगाऊ परवानगी मिळविली पाहिजे.

(९) त्याच प्रमाणें भक्तानां सेवेकरी म्हणून संस्थानांत राहणें असलेस आगाऊ परवानगी वरीलप्रमाणें मिळविली पाहिजे व अशा परवानगीचे अर्जांत आपले मूळ गाव, जातपात व ओळखीचा हवाला वगैरे स्पष्ट खुलासेदार माहिती दिली पाहिजे.

(१०) वरील सूचनांचे अमल बजावणीचे बाबतींत संस्थांचे कारकुन जबाबदार आहे.

श्री. ना. खारकर,

ऑ. चि.

श्रीसाईबाबा शि. संस्थान:

श्रीसाइनाथ.

अनुभव

श्रीक्षेत्र शैलधीनिवासी

श्री महादु फसले यांचा काशीयात्रेचा विलक्षण अनुभव

श्री महादु कान्हु फसले, राहणार शिरडी हे एक मराठी जातीचे बाबांचे जुने भक्त सून शिरडी संस्थानचे बाबा हयात असल्यापासून एक हलके नोकर आहेत. त्यांचा बाबांच्या संबंधाचा सुंदर अनुभव खाली देत आहे. हा अनुभव त्यांना मला स्वमुखाने सांगितला आहे. त्यांचे बाबांवर निस्सीम प्रेम होतं व अजूनही आहे.

“अजमासे शके १८३१-३२ सालची गोष्ट. या साली मी अत्यंत आजारी पडलों. ले पांढरे झाले बेशुद्ध झालों जगण्याची बिलकुल आशा राहिली नव्हती. त्या वेळी मी रायण तेल्याचें (म्हणजे श्री द्वारकामाईस लागून असलेल्या) घरांत राहत होतो. इथी म्हातारी निराश होऊन रडत बसली. रात्री बाबा माझ्या घरां आले व तिला सांगलें “रडते कशाळ ? मी त्याचे जबळ आहे. तो पहाटे भाकर मागेल त्याला भाकर दे म्हणजे झालें.” असे सांगून बाबा निघून गेले. नंतर पहाटे मी शुद्धाचर झालों व भाकर मागतली. म्हातारीनें मला भाकर दिली. ती मी खाली व तेव्हांपासून मी बरे वाटें लागले व पुढें मी लवकरच बरा झालों.

महिना दोन महिन्यांनंतर एके दिवशीं मी द्वारकामाईत गेलों. तेव्हां बाबा म्हणालें आतां काशीस जा. मी म्हटलें बाबा काशीस कसा जाऊं ? मजजबळ पैसा नाही व

मला रस्नाही माहीन नाही. बाबा चिळीस पांत होते, ते म्हणाले “येथून निघावे व पंढरगास जावे. तेथून जालनास जावे तेथून बालाजीचे देऊळगावांस जावे देऊळगांवाहून आकारास जावे. आकाराहून अजमीरला जावे व अजमीराहून नर्मच रस्ता काशीस आहे. आपला अन्ना मालीक आहे.”

त्यांच्या आज्ञेप्रमाणे मी महिन्या दोन महिन्यांनी काशीस जाण्याकरतां निघाले. बाबांच्या पाया पडलों व काशीयात्रेस जातो असे मी बाबांना सांगितलें. बाबांना मला आशीर्वाद देऊन खर्चाकरतां फक्त १० दहा रुपये दिले. मी बाबांच्या आज्ञेप्रमाणे प्रथम पंढरगास गेलों. पायीं पायींच गेलों. वाटेनें मराठ्यांचे घरीं मला मातलें मिळें. पैसां मजजवळ फारच थोडे असल्यामुळे मी प्रवासास किंवा खाण्यास पैसा खर्च करीत नवें. अडचण आली कीं फक्त बाबांचे नांव घेई.

पंढरगाहून पायींपायींच मी जोड पाचोडें गांवीं गेलों. त्या गांवाचा नामदेव पाटील मला रस्त्यांत मारुतीच देवळाजवळ भेटला. मी शिरडीहून निघते वेळीं मला बाबांनीं त्यांचीं एक जुनी कफनी दिली होती. प्रवासांत मी तीच अंगांत घाली. मोठी कफनी वगैरे पाहून मी कोटून आलों व मला कोणीकडे जावयाचे आहे वगैरे चौकशी नामदेव पाटलांनें मजजवळ केली. मी शिरडीस साईबाबा जवळ असतो व त्यांचे आज्ञे वरून काशीयात्रेस जात आहे असें मी नामदेव पाटलास सांगितले. त्यानें मला आपला घरीं नेलें. ४-५ दिवस राहून घेतले. मी त्याला बाबांच्या गोष्टी सांगतसे. नंतर त्यानें मला आपल्या घराचा तांगा देऊन जालन्यापर्यंत पोचवून दिले.

जालन्यापासून बालाजीचे देऊळगांवीं मी गेलों. पायींपायींच गेलों. शिरडीहून निघते वेळीं बाबा मला म्हणाले देऊळगांवीं आपला (बाबांचा) भाऊ आहे. मी तेथें गेल्यावर मला सेंटपुरुष श्री रंगनाथ महाराज यांचें दर्शन झालें. ते म्हणाले हे भोव्याच्या घराचा आहेस. माझे कसलें दर्शन घेतोस ? मी कांहीं देव नाही. मी त्यांचें दुरूनच दर्शन घेतलें. तेथें मला एका बाईनें जेऊं घातलें.

देऊळगांवाहून मी लंगलीच चिखलीस गेलों. पायींपायींच गेलों. वाटेनें मला कोणी तरी जेवण देई. मी चिखलीच्या रस्त्यानें जात असतां माझे मागून एक अधिकारी आपल्या पट्टेबात्यासह तांग्यांत बसून येत होते. कशावरून तें माहीत नाही पण मी शिरडीचा इंसम म्हणून त्यांनीं मला ओळखिलें. आम्ही शिरडीस आलों होतों तेव्हां आम्ही तुला बाबाजवळ पाहिले आहे, असें म्हणून मला आपल्या तांग्यांत घेऊन त्यांनीं आपल्या हद्दीपर्यंत नेऊन पोचविलें.

तेथून ओंकारेश्वर फक्त १०-१२ मैलच होते. मी पायीपायीच तेथून ओंकारला गेलो. श्री नर्मदामाईच्या अलीकडील तीरावर श्री ममलेश्वराचें स्थान आहे व पलीकडील तीरावर श्री ओंकारेश्वराचें ज्योतिर्लिंग आहे. मी ममलेश्वरांचे ५-६ दिवस राहिलो. त्या त्या मंदिरांतून जेवणखाण मिळते. नंतर नांवेत बसून पलीकडे ओंकारला गेलो. तेथे दोन दिवस राहिलो. एका मारवाड्याचें घरी जेवण मिळे.

ओंकारहून रेल्वेनें रतलामला गेलो. तेथून पायीपायी अजमीरला चाललो. वाटेत एक खूप मोठें शिंदीचें वन लागलें. भूक फार लागली. पण शिंदीचे वनांत जावयास काय मिळणार ? तेथें एक ओढा वाहत होता. मी त्या ओढ्याच्या काठी जाऊन बसलों. बाबांचें स्मरण केलें. इतक्यांत तेथें हिरवी कफनी घातलेला, हिरवें फडकें डोक्यांस बांधलेला व हिरवा मोठा बटका काखेंत घातलेला एक उंच फकीर आला. त्याचे हातांत डोक्या इतकी उंच काठी होती. तो फारसा म्हातारा नव्हता, निमगोरा होता. त्यावेळीं दिवसा १०-११ वाजण्याचा सुमार होता. तो फकीर मजजवळ आला व मला म्हणाला, “बेटा किंदर चला है”

मी म्हटलें मला अजमीरला जावयाचे आहे. तो म्हणाला “अजमीरकु मत जाना उदर लोगनकु कुन्हाडसैं काटते है.” मी म्हटलें मला भूक लागली आहे. इतक्यांत त्यानें आपल्या बटव्यातून बिन पाकवलेले पुष्कळसें भाजलेले काजू काढले व मला दिले व म्हणाला “बेटा ये काजू खा जाव” मी तेथेंच बसून त्याचे समक्षच खाले व पाणी प्यालो. मग त्यानें मला चिलीम पाजली, नंतर मला पुढे अजमीरला न जाऊं देतां पुन्हा रतलाम स्टेशनवर परत आणिलें व त्याच दिवशीं त्या फकीरानें मजकरतां भोपाळचे तिकीट काढून मला भोपाळचे गाडीत बसवून दिले. तिकीटाचे पैसे त्यानेच खर्च केले व तो निघून गेला. जाते वेळीं फकीरानें मला सांगितलें कीं “बेटा रोज सबेरे लिंबका पत्ता खाना कुईं भाकर देवे तो खाना, नही तो लिंबका पत्ता खाके रहना.”

मी भोपाळला उतरलों. जवळ पैसा होता पण फारच थोडा होता.

म्हणून मी पायीपायीच झांशीला गेलो, तेथें फार वेळ राहिलो नाहीं.

तेथून पायीपायीच आग्यास गेलो. झांशीहून आग्यास जातांना वाटेत एकादर्श पडली व एक लहानसें रेलवे स्टेशन लागलें. त्या स्टेशनचें नांव माझे लक्षांत नाहीं. दिवाभक्तीचे वेळीं मी त्या स्टेशनवर गेलो. तेथें फराळाचें कांहीं मिळेंना. मी स्टेशनवर तसाच उपाशी निजून राहिलो. रात्रीचे १०-११ चे सुमारास भिन्नासारखा एक काळा इसम, कानांत ड्रमके घातलेला, लंगोटी नेसलेला व हातांत एक पोकळ बाळलेला

दुध्या भोपळा घेतलेला, मजजवळ येऊन म्हणाला “इसमे छस और सत्तुका आटा है. ये तुम लेव और पी जाव.” मी विचारलें तूं कोणत्या जातीचा आहेस तें मला समजत नाही. म्हणून मी तें पीठ घेत नाही व पीत नाही. तो म्हणाला “इसकु गोरस बोलते है. पीनेकु कुच हरजा नहि है. पी जाव पी जाव.” मला फराळाचें कांहीं मिळालें नव्हतें व दिवसभर उपासच होता. मी तें पीठ घेतलें व प्यालो. तो मनुष्य लगलाच तेथून निघून गेला. मी तो भोपळा (प्रसाद म्हणून) शिरडीपर्यंत आणला होता, पण वाटेंत कोठे तो राहून गेला तें लक्षांत नाही.

त्या स्टेशनपासून नंतर मी पायी पायीच आग्यास गेलों. तेथें ताजमहालांत पूर्वी मला काजू देणाऱ्या फकीरांची पुन्हां गाठ पडली. तो म्हणाला “बेटा तूं ह्या आया क्यंव. आछा है. जाव अभी मथरा त्रिदासनकु, किसीके पाली (कुणाच्या नाहीं लागू नको) पडना नहीं.” नंतर त्यानें मला मथुरेचें तिकीट काढून दिलें, गाडींत बसविलें व तो चालता झाला.

मी मथुरा स्टेशनवर उतरलो. स्टेशन बाहेर फार गर्दी झाली होती. त्यांत एक गडबड्या माणूस होता. तो सैन्य भरती करता किंवा चहा साखरेच्या मळ्यास मजूर भरती करता कांहीं माणसे गोळा करित होता. तो इसम मला म्हणाला तूं आमचे बरो वर आमचे देणाला चल. तुला शिरपाव देईन, १०० रु. देईन व खाण्यापिण्यास देईन. मी म्हटलें मी कोणाचे हातचे खात नाही. तो म्हणाला तूं हे पैसे घे व बाजारचे आणूत खा. तो मला रोज पैसे देई व मी बाजारचें आणून खाई. या प्रमाणें मी त्याचे जवळ आठ दिवस राहिलों. मला त्या फकीरीनें सांगितल्याची आठवण पदोपदीं होई कीं “किसीके पाली पडना नहीं.”

मथुरेजवळ धावजी नांवाचें गांव आहे. तेथें बळीरामदादांची मोठी मूर्ती आहे. मी मथुरेसून ८ दिवसानंतर त्या गडबड्या मनुष्याच्या तडाख्यांतून सुटून धावजीस गेलों. तेथें एक दिवस राहिलों व दुसरे दिवसापासून पायी पायी चालत १०-१२ दिवसांनीं कानपूरला गेलों. वाटेंत गावांत गेलो म्हणजे भाकरी मिले.

कानपूरला गेलों तेथें श्री गंगामाई आहे व गंगामाईवर मोठा पूल आहे. सकाळीं सुमारे ८।९ वाजता गंगेचे स्नान केलें व पुलावर बसलों. इतक्यांत तो काजू देणारा फकीर तेथें आला. मला भूक लागली होती व मजजवळ खावयास कांहीं नव्हतें. फकीर मला म्हणाला “बेटा तेरेकु भूक लगी है. मेरे पास सत्तुका आटा और गुड है. ये तूं ले और खा जा” सातूचें पीठ भाजलेलें होतें. मी ते पीठ व गुळ घेतला व खाऊन पाणी प्यालों. नंतर त्यानें मला विचारलें कीं “तूं अभी किंदर जायगा”

मी म्हणालों मी लखनौला जाणार आहे. तो म्हणाला “ तू लखनौक जायना तो उदर एक काळी पाटी (Black Board) है उदर खाना खाना, और अयोध्याकु जाना और इनमान गढीपर उतरना ”

कानपुराहून मी नंतर पायीं पायींच लखनौस गेलो. मी अयोध्येस गेलों नाहीं. लखनौस गेल्यावर काळ्या पाटीचा तपास करतां मारवाड्याचे मंदिरांत दारावरच माठी थोरली काळी पाटी दिसली. मी आंत गेलों. मंदिराच्या शेटजीनी माझी चवकशी करून मला जेवावयास दिलें. मला नमस्कार केला व मी न मागता मला दोन रुपये दिले. लखनौहून काशीचें तिकीट बरोबर दोनच रुपयाचें होतें. तेथून मी नंतर ळगलाच काशीस गेलों. तेथें स्टेशनवर मला मोहन पंड्या भेटला. तो मला आपले घरीं फत्तर गळीत घेऊन गेला. माझी त्याची ओळख मुळींच नव्हती. मी त्याचे घरीं पांच दिवस राहिलो रोज श्रीविधेश्वराचें दर्शन व भागीरथी स्नान करीत असें. त्याचेच कडे जेवत असे, मी त्याला कांहीं दिलें नाहीं व त्यानें मजजवळ कांहीं मागितलेंहि नाहीं. तुमचे देशांतून काशीयात्रेय येणारीं माणसें मजकडे पाठवीत जा इतकेंच तो मला म्हणाला.

नंतर मी प्रयागला काशीहून बिनतिकिटानेंच आलों. कारण मजजवळ पैसांच नव्हता. प्रयागास त्रिवेणीवर गेलों. स्नान केलें व तेथें जेवणाच्या बाकासारख्या एका फळीवर बसलों. खावयास कांहीं नव्हतेंच भूकही लागली होती. इतक्यांत काजू देणार, हिरव्या कफनीबाला फकीर मला तेथे भेटला व म्हणाला “ बेटा तेरेकु भूक लगी है. मेरे पास ये चीज है ये तू खाजा ” मी त्यानें दिलेला पदार्थ खाल्ला व पाणी प्यालों. नंतर तो फकीर म्हणाला “ बेटा अभी घरकु जानेका है क्यव ? ” मी म्हटलें होय. मला येथें आतां करमत नाहीं. त्या फकीरानें रात्री मला प्रयागहून थेट मनमाडचें तिकीट काढून दिलें. मला गाडीत बसवून दिलें व तो चालता झाला.

मी मनमाडला आलों व तेथून कांहीं रेलवेनें व कांहीं पायीं असा शिरडीस आलों. बाबांच्या पायावर डोकें ठेवलें व काशीयात्रेची सर्व हकीगत त्यांना सांगितली. मी काशीहून गंगा आणिली होती. ती मी नेहमीं नंतर बाबांच्या स्नानाच्या व पिण्याचे पाण्यांत टाकीत असे. बाबा म्हणाले, फसल्या मी तुझ्याबरोबर राहून तुला जागजागी संभाळीत होतों. लोक फार हरामी असतात. त्यांना कोठवर संभाळावें. आपला अह्ला मालीक आहे.

मी सुमारे २॥-३ महिन्यांनीं परत आलों. जातां येतां वाटेंत कोठेही खाण्या-पिण्याचे किंवा निजण्याबसण्याचें हाल झाले नाहींत. कित्येक ठिकाणीं माझी भूकेची

OM SHRI SAINATH

Shines there the
Godavari flow,
near whose waters
in a yojan sight,
Having appeared of
His own powers,
in Shirdi Nest
ever holy & bright,

Being praised by
people come : of
sundry places
all castes & creeds
Wins Sainath all
Supreme Being,
Sanctifying
the world of
Sinful greeds.

Who is a Jivanmukta?

BY SRI SWAMI SIVANANDA (SARASWATI RIKHIKESH)

A Jivanmukta is a liberated sage. He is released even while living. He lives in the world, but he is not of the world. He always revels in the eternal bliss of the Supreme Self. He has no identification with the body and senses. Hence he has no idea of enjoyment or enjoyer when he exhausts the residue of his prarabdha. He has no idea of action or agent. He roams about happily without attachment and egoism, with a balanced mind and equal vision. His state is indescribable. He is Brahman himself.

The sage who has realised that there is no other reality in the universe than Brahman, that he is Brahman Himself and that everything is Brahman is freed from the round of births and deaths. He has attained freedom, perfection and immortality. He is a Jivanmukta i. e. one who has attained liberation while living.

Not through matted locks, not through fiery lectures and erudition, not through the exhibition of miracles, does one attain perfection or knowledge of the self. He in whom the two currents, Rag, Dweshegoism, lust and anger are destroyed in toto is ever happy and he is Brahman or a liberated sage or Jivanmukta. Jivanmukta or liberated sage is absolutely free from egoism, doubt, fear and grief. These are the four important signs that indicate that one has attained perfection.

वेळ बाबांनीं भिळ मारवाडी व फकीर वेषांत संभाळली व प्रवासाची सोय तांच्यांत व रेल्वेत, नामदेव पाटील, सरकारी अधिकारी व फकीर वेषांत स्वतः करून दिली. बाबांच्या कफनीच्या कपेमुळें मला प्रत्येक ठिकाणीं फार आदरानें वागविले जाई. बाबांची थोरवी कांय सांगायी. बालाजीच्या देऊळगांवचे श्री. रंगनाथ महाराजांनीं सुद्धां बाबांच्या मोठेपणाची क्रीर्ति गायली. बाबा प्रत्यक्ष देव आहेत असें श्वनित करून बाबांच्या पुढें माझी काय कथा. मी शःकथित मनुष्य आहे. दर्शन घेण्यास योग्य नाहीं असें भासवून भ्रमदानें पण दुरूनच दर्शन दिलें. या प्रमाणें बाबांनीं माझी गरीबाची कठीण पण सुंदर सुलभ व अनायासानें १० दहा रुपयांत काशीयात्रा करून दिली. ज्या ज्या ठिकाणीं दगा होण्याच्या जागा होत्या त्या त्या जागीं जाण्यापासून मला परत फिरविले व लुच्चे लोकांचे नादीं लागू नये अशी शिक्षण देऊन एका गडबड्या व गलेगट्ट बुवाच्या तडाख्यांतून फार कुशलतेनें सोडविलें. गरिबावर इतकी दया कोण करतो. बाबा खरोखरीच गरिबाचे वाली होते व अजूनही आहेत. माझा त्यांचे पायीं नमस्कार असो माझे आणखीं दुसरें अनुभव मी पुढील खेपेस सांगेन. ”

श्रीक्षेत्र शैलधी (शिरडी)

मिती अश्विन कृ. २ रविवार

शके १८६१ दिनांक २९-१०-२९

बाबांचे बाळ.

—:—:—

Shines there the
 Godavari flow,
 near whose waters
 in a yojan sight,
 Having appeared of
 His own powers,
 in Shirdi Nest
 ever holy & bright,

Being praised by
 people come : of
 sundry places
 all castes & creed,
 Wins Sainath all
 Supreme Being,
 Sanctifying
 the world of
 Sinful greeds.

Who is a Jivanmukta?

BY SRI SWAMI SIVANANDA (SARASWATI RIKHIKESH)

A Jivanmukta is a liberated sage. He is released even while living. He lives in the world, but he is not of the world. He always revels in the eternal bliss of the Supreme Self. He has no identification with the body and senses. Hence he has no idea of enjoyment or enjoyer when he exhausts the residue of his prarabdha. He has no idea of action or agent. He roams about happily without attachment and egoism, with a balanced mind and equal vision. His state is indescribable. He is Brahman himself.

The sage who has realised that there is no other reality in the universe than Brahman, that he is Brahman Himself and that everything is Brahman is freed from the round of births and deaths. He has attained freedom, perfection and immortality. He is a Jivanmukta i. e. one who has attained liberation while living.

Not through matted locks, not through fiery lectures and erudition, not through the exhibition of miracles, does one attain perfection or knowledge of the self. He in whom the two currents, Rag, Dweshegoism, lust and anger are destroyed in toto is ever happy and he is Brahman or a liberated sage or Jivanmukta. A Jivanmukta or liberated sage is absolutely free from egoism, doubt, fear and grief. These are the four important signs that indicate that one has attained perfection.

For a Jivanmukta there is no distinction between a rogue and a saint, gold and stone, high and low, man and woman, man and animal, censure and praise, honour and dishonour. He beholds the one self everywhere. He sees divinity in everyone. As he is mindless, all differences and barriers have vanished for him.

For a Jivanukta who beholds the all-pervading, immortal, indivisible, self-luminous Atma everywhere, there remains nothing to be attained or known. He has attained perfection, highest bliss and highest knowledge. The sage becomes aware that he is free. He realises that rebirth is exhausted. He realises also that he has fulfilled all his duties and that there is no further return to this world. He further realises that he has obtained everything, that all his desires are gratified, that he has nothing more to learn and that he has obtained the highest knowledge.

Raja Janaka asked a sage, "O Venerable sage: How is it you do not perform sandya at day break, mid-day and sun-set?" The sage replied: "O Rajan: The sun of knowledge, Gyana Surya is ever shining in Chidakasa of my heart. There is neither sunrise nor sunset for me. How can I perform sandya when there is neither sun-rise nor sun-set? Further my old grand mother Maya is dead—" Raja Janaka bowed his head before the sage and silently left the place. He came to understand that the sage was a real Jivanmukta, established in Brahmic Consciousness.

What a great wonder? What meritorious actions did these Jivanmuktas do? They have become liberated sages while living. Through their sat-sankalpas they work wonders. They are Gods on earth. How peaceful they are! They always possess unruffled minds. Wherever they go, they, influence people. They do not speak and yet teach the aspirants through their silence. Adorations to such exalted beings!

A Jivanmukta is a great spiritual hero. He is an enlightened sage who has knowledge of the Self. He is pre-eminent amongst men. He is the conquerer of the mind. He is absolutely free

from desires, craving, fear, delusion, pride, egoism etc. He is a power house of spiritual energy. He radiates his spiritual currents to the different corners of the world. Sit before him. Your doubts will be cleared by themselves. You will feel a peculiar thrill of joy and peace in his presence.

A Jivanmukta is an ocean of mercy. He tries his level best to rescue the worldly minded who are deeply immersed in the mire of misery. He guides the aspirants in the attainment of Brahma-jnana which leads to perfect freedom. His very presence is thrilling and inspiring. He guides the students by his mere silence just as the silent Dhakshinamurthy guided the four naishtik Brahmaçharis, Sanak, Sanandhan, Sanatsujat and Sanat-Kumara in days of yore.

The way of living in Jivanmuktas or sages differs. One sage lives in a princely style. Bhagirata lived this kind of life. Another sage lives in a beggarly manner. One sage is always in a meditative mood. He never works. He never talks. He lives always in seclusion. Jada Bharata lived this kind of life. Another sage lives in a busy crowded city. He plunges himself in service. He talks with the people. He delivers lectures, holds religious classes writes books etc. Sri Sankara led this kind of life. This is due to prarabdha. Every sage has his own prarabdha. If all sages have the same kind of living and the same kind of prarabdha this world will be like a prison. Variety in manifestation is the nature of Prakriti.

If the Vasanas and attachment to the objects of the world vanish entirely and if one is in that immovable state he has become a Jivanmukta. He abides in his own Self. He rests in the non-dual Supreme seat. The gyana vision arises in him. The light of Wisdom will shine unobscured like the Sun in the absence of clouds. He is never attracted to any worldly objects. He is absolutely free from delusion and sorrow. He actually feels that the Self alone pervades and permeates everywhere in this world. He shines with Brahmic effulgence. He possesses equal vision and a balanced

mind. He is free from longing for sensual objects because the mind will always be made cool with Brahmic Bliss. He is bathed in the cool ambrosial nectar that dribbles from a contented and quiescent mind.

There at the summit of the hill of Eternal bliss, you can see now the Jivanmukta or full-blown Yogi. He has climbed the stupendous heights through intense and constant struggle. He did severe, rigorous spiritual sadhana. He did profound nidhidhyasan (meditation). He spent sleepless nights kept long vigils. He gradually ascended the heights, step by step. He took rest in several halting stages. He persevered with patience and diligence. He surmounted many obstacles. He conquered despair, gloom and depression. He is a beacon light to the world now. Remember that he was also rotting in those days in the quagmire of samsara like yourself. You can also ascend to that summit if only you will.

OM SANTI SANTI SANTI.

Culture and Transmission

BY

Rao Sahib S. R. Rangnathan, M. A., L. T., F. L. A., Librarian,
Madras University Library & Secretary, Madras Library Association.

Introduction

A call from the benign B. V. Narasahaswamy cannot be met by a refusal. Till now the call was only to receive the message of Sri Sai Baba and it was done without any hesitation. For to receive it is to be happy. The qualification needed to respond to such a call was, as far as one could see, mostly a preparedness to practice external passivity but active receptivity i. e. tun-

ing to throw oneself open to the influence that got itself transmitted with the words of Sri Narasimhaswami himself, spoken and written.

Intuition and intellect

But his present call is an embarrassing one. For it is for an external action of the verbal variety suited to the pages of **Shri Sai Lila**. A perusal of its issues shows how intimate and explicit should be one's experience of Sri Sai Baba to enable one to contribute to it. A clear flow of intuition is necessary; a peculiar type of sensitisation and awareness is necessary; and a profound, concrete, personal experience is necessary. All this can happen only if the Baba himself or a similar cosmic personality saturates one's life with his presence in a manifest manner. But he appears to withhold himself from doing so in the case of one sequestered in the back waters of intellectual activity with hardly any float in the ocean of intuition. Still as the call has come I have to embolden myself to smear the spiritual pages of **Shri Sai Lila** with such stuff as intellect can put together until he would open up the way to intuition and thus render some thing more worthy possible.

Choice of Subject

The subject that I propose to pursue by small stages in these columns is "Culture and its transmission". For I hold that an incessant task which engages Sri Sai Baba is the transmission of culture of the finest variety possible. Many seers are engaged in that task and only seers can succeed in it. This business of transmitting culture can be of various orders of difficulty; it can be achieved by various means; and, it may take various forms of manifestation.

Definition of Culture

But what is culture? It is the quality of the methods of pursuit of happiness. Happiness is the ultimate sought by every-

body. It is pursued by ever so many methods. Various are the qualities that may characterise the methods of pursuit of happiness. Hence there can be culture of ever so many varieties. The success of the pursuit i. e. the extent and the stability of the realisation of happiness and its duration will depend on the quality of the method adopted, i. e. upon the class of culture. An objective of realised souls like Sri Sai Baba i. e. of personalities that have attained a permanent realisation of happiness is to render realisation of enduring happiness a possibility for every body. They will not rest on their oars until it becomes a certainty. In this sense souls like Sri Sai Baba are media for the transmission of culture.

For there is the Lord's command :

"As intensely as the unrealised busy themselves, lured by the selfish fruits of action,

the realised one should strive, not of course, for selfish ends but actuated by the desire to benefit the world."

सक्ताः कर्मण्यविद्वांसो यथाकुर्वन्ति भारत ।

कुर्याद्विद्वांस्तथासत्तः-: विकीर्षुर्लोकसंग्रहम् ॥

TWO TYPES

Transmission of culture is dynamic. For purposes of examination it may be resolved into two components; a vertical and a horizontal one. These directinal epithets are figurative and are with reference to time. In the terminology of Cartesian coordinates, we shall regard time as a vertical axis. Then there is the transmission of culture in the direction of this axis i. e. from generation to generation. There is also a component of transmission at right angles to the time axis i. e. spread of culture among those living at one time. This we call the horizontal component.

Vertical Component

The vertical component of cultural transmission is endless. It is **anadi**; its beginning is untraceable. It is **ananta**; its end is never

to sight. It is nitya; it is eternal. It runs along an hierarchy of persons who seem to recognise one another. It often happens that they are outside the comprehension of those outside the hierarchy. The force of transmission along this hierarchy appears to gain in momentum as it flows. It seems to be characterised by features such as are described as emergent evolution by Lloyd Morgan and creative evolution by Henri Bergson. Recorded sayings of Sri Sai Baba would make one infer that souls, engaged in this vertical transmission of culture, get embodied at will, recognise one another even while embodied, remember their past embodiments and foresee the future ones.

Horizontal Components

The horizontal component of cultural transmission is finite when compared to the vertical one. When one component is infinite and the other finite, the resultant is along the infinite. That is why the infinite component persists in race memory and the finite horizontal component i. e. the day to day occurrences in the world fade gradually into oblivion. The lines of horizontal transmission of culture end in several ordinary individuals. While approaching such dead ends, they thin out in intensity. The persons through whom the horizontal components run prior to reaching the dead ends are centres of varying influence. They are charged with capacity to transmit culture. They are influential. They are the cultural celebrities of the day. As we probe along the lines of horizontal transmission further and further away from the dead ends, we come across persons of greater and greater influence. We ultimately reach persons who are at the points of their junction with the vertical line of the infinite vertical component which from the other ends of the horizontal lines of transmission.

Souls at Junctions

It is only the realised souls who get stationed at such junction points that are recognised at least partially by the unrealised. The others go unnoticed. According to an Indian tradition that persists,

there are many unnoticed members of the vertical line of descent. The regions of the Himalayas above the snow line, unpenetrated by the man of the world, are believed to be their favourite abode. Occasionally we come across friends who have been privileged to walk into those regions and to contact some of them. Their experiences appear to be wierd to the inexperienced. Either scepticism sets in and makes some opaque to all influences or credulousness creeps in and disables some from distinguishing the genuine from the fraud. However this dilemma gets resolved to an appreciable extent in regard to the realised souls functioning at the junction of the infinite vertical and the finite horizontal components. Sri Sai Baba is one such benevolent soul.

Cultural Fountain Heads

The view of Sri Sai Baba that was reached so far is that of one stationed at a junction of the infinite component of cultural transmission which runs through all time and one of the finite components of purely contemporary existence. A variation of the picture may be tried. We shall change over from the mechanical to the hydromechanical terminology.

The Main Current of Culture

The transmission of culture is like a hydromechanical flow along an infinite strip. The main current is along the strip. Its primary source is lost in infinity. It appears to get reinforced by springs all along the strip. But in reality the springs themselves draw only from the primary source. The main current is unfathomable, perennial, frictionless, majestic, invisibly transparent and awe-inspiring if ever sighted.

The Distributing Channels

All along its unending course, the main stream of culture is tapped for service. All the channels of distribution seen anywhere and at any time have their sources in this main stream.

The channels lose in depth as they proceed further and further until they degenerate into mere surface films by the time they reach the professional preachers particularly those maintained by the State.

The channels get dried up, some periodically and some for ever. How many are the vanished religions affording fields for antiquarian research! And how many are the religions that get dormant for a while and get revived when the sluices are opened. It is a realisation of a possibility of the sluices being opened at one time or other that make some protest against the short sighted conversion of the dried up beds of distribution channels into building sites, and the unvarnished erection thereon of factories of mammon. That is a meaning of Bossuet's assertion that religion whether true or false is essential and that a false religion is better than none.

The beds of the channels are so full of refuse, especially further down, that they get dissolved and suspended in a way that they make the current progressively viscous. The viscosity sometimes increases so much that there is no more flow and rigidity sets in. Then they go by the name of orthodoxy, formal rituals and lifeless petrified religions.

It is no wonder that such channels of culture have no trace of the majesty of their sources. It is understandable that such pigmy conduits form objects of study in the hands of anthropologists and ethnologists.

Further the suspended impurities which the tiny channels collect so increase in quantity sometimes that the stream progressively loses its transparency. It becomes more and more opaque. It becomes unfit to receive light any further, even in a refracted condition. How many are the civilisations that get choked up with opinions, fashions, fancies, myths and superstitions and get shut out from light of any kind?

Is it any wonder that such channels become playing fields for persons who are but children when measured by the standard of

intuition? They spread out the net of intellect all across such distributory channels, as there is no element of awe to keep them out or to make their approach reverential.

The world depends, for its success in its pursuit of happiness, on realised souls like Sri Sai Baba placing themselves at the different anicuts and opening the sluice with benevolence at the times and to the extent warranted by the state of the respective channels of distribution and the yearning of the consumers that are scattered down its course. They are at the cultural fountain-heads.

Witness the effect of **munipungava** (foremost seer) Narada releasing one such fountain head. It has created an eternal channel of distribution. Here is the ecstatic description by Valmiki, the one who first tasted its pristine gush.

“Look Bharadvaja! How faultless is this water!

It is as pleasant and as clear as the soul of the realised.”

अकर्मसिद्धं तीर्थं भरद्वाज निशामय ।

रमणीयं प्रसन्नान्बु सन्मनुष्यमनो यथा ॥

“ EGO ”

By *Adi K. Irani*, AHMEDNAGAR.

To pull together varied elements of nature, to attract all those ingredients of matter that are helpful to assimilate and to consolidate them and out of the acquisition to create a thing displayed as individuality is ego. Ego is as fictitious or elusive in the intelligent as it is in an idiot. Subtle as the fragrance of flowers, constant as the rotation of the earth, and sure as sunrise, working and maintaining its presence, is the unseen force of ego. It permeates the universe and keeps the law of variation and distinction active. Every object tries to maintain its individuality. Where